

Голові разової спеціалізованої вченої ради з розгляду та захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії Міжрегіональної Академії управління персоналом, докторові економічних наук, професору **Дацію О.І.**

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата економічних наук, доцента **Кравченко Юлії Петрівни** на дисертаційну роботу **Юрченко Алли Миколаївни** на тему «**Розбудова систем внутрішнього контролю в органах публічної влади та установах публічного сектору**», представлену до публічного захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами, темами

У країнах Європейського Союзу діяльність органів державного сектору базується на функціонуванні системи внутрішнього контролю відповідно до міжнародних стандартів. Вона виступає важливим інструментом забезпечення ефективного державного управління. Основою цієї системи є управління ризиками, що передбачає аналіз і оцінку потенційних загроз для виконання державними установами покладених на них завдань.

Крім того, ефективність системи внутрішнього контролю має безпосередній вплив на соціально-економічний розвиток країни. Адже, дана система створює умови для більш справедливого та ефективного розподілу бюджетних ресурсів; підвищення якості державних послуг (у сфері освіти, охорони здоров'я, соціального захисту); стимулювання економічного зростання через зниження рівня корупції та підвищення привабливості для інвесторів;

посилення інституційної спроможності держави до реагування на виклики та кризи.

Враховуючи вищезазначене, представлена дисертаційна робота Юрченко Алли Миколаївни набуває особливої актуальності і є кроком у розбудові системи внутрішнього контролю європейського зразка в органах публічної влади та установах публічного сектору в сучасній Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність

Авторкою використаний міждисциплінарний підхід у систематизації теоретичних положень наукових досліджень з історії, теорії та методології публічного управління й суспільствознавчих наук. Це сприяло формуванню специфічного поля дослідження та вироблення системного підходу до аналізу предмету дослідження. Джерельну базу дослідження також склали загальнодержавні законодавчі та нормативно-правові документи, зокрема: закони України, укази Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, законодавчі акти Європейського Союзу.

Поставлена у дисертації мета – проаналізувати розвиток систем внутрішнього контролю в органах публічної влади та установах публічного сектору, розробити рекомендації щодо розбудови цих систем в сучасній Україні – була досягнута.

У представленій роботі охарактеризовано внутрішній контроль як інструмент державного управління, за допомогою якого забезпечується дотримання законів та інших правил з метою запобігання відхиленням від встановлених законодавством норм і правил, що проявляються в діяльності органів публічної влади та установ публічного сектору. Його можна визначити як особливу функцію держави, спрямовану на отримання та аналіз інформації про процеси та явища.

Відзначено, що система внутрішнього контролю – це інструмент, що

використовується керівництвом з метою забезпечення повної впевненості в тому, що діяльність органу влади законна, справедлива, відкрита і прозора, ресурси використовуються економно, ефективно і результативно, а інформація – об’єктивна, достовірна і неупереджена. За своїм змістом внутрішній контроль є засобом досягнення ефективності діяльності установ публічного сектору, покликаним забезпечувати інформаційну прозорість управління, сприяти підвищенню рівня культури і зменшенню кількості проблемних питань.

Логічна структура дисертаційної роботи визначається її метою та сформульованими науковими та практичними завданнями. Ознайомлення зі змістом дисертації дає підстави констатувати, що автору вдалося їх вирішити.

Оцінка змісту дисертації

Мова дисертаційної роботи є чіткою та грамотною, а стиль відзначається науковою аргументованістю. Мета дослідження повністю відповідає темі дисертації. Сформульовані наукові завдання логічно й структурно узгоджені, їх кількість є достатньою для повного розкриття обраної теми та досягнення поставленої мети. У роботі наведено оптимальну кількість таблиць, що забезпечує наочність та полегшує сприйняття отриманих результатів. Наукові положення сформульовано коректно: для кожного з них визначено зміст отриманого результату, ступінь наукової новизни та практичну значущість. Це свідчить про узгодженість між завданнями дослідження, науковою новизною, структурою викладу матеріалу за розділами, публікаціями за їх змістом та підсумковими висновками за результатами роботи.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях

Достовірність результатів і висновків дослідження забезпечується визначеною методологією, відібраними загальними та спеціальними методами

наукового пізнання. Дослідження базувалося на загальнонаукових принципах аналізу суспільних явищ і процесів, а також працях провідних українських та іноземних науковців. У роботі використано логіко-діалектичний метод, компаративний метод (у ході аналізу кращого зарубіжного досвіду), методи системного аналізу, абстракції, систематизації.

Погоджуючись із сформульованими в дисертації конкретними положеннями, які визначають наукову новизну отриманих результатів, особливо хочу відзначити окремі з них, що є найбільш важливими.

У представленій дисертації одним із важливих кроків інституційного зміцнення систем внутрішнього контролю в установах та організаціях запропоновано вважати створення національної незалежної структури - Центру розвитку внутрішнього контролю, яка б здійснювала методологічний супровід забезпечення функцій внутрішнього контролю в публічному секторі. Такий Центр, за задумом автора, відповідатиме за навчання, акредитацію фахівців, розробку методичних рекомендацій, а також моніторинг впровадження кращих практик у публічних установах. Це сприятиме уніфікації підходів, підвищенню професійного рівня кадрів і забезпеченню системного контролю за якістю функціонування внутрішнього контролю, відповідно до європейських стандартів.

Розвиток внутрішнього контролю спрямований на удосконалення системи публічного управління. Інтеграція внутрішнього контролю в систему управління дозволяє не лише виявляти порушення, а й підвищувати якість прийнятих рішень. Своєчасна та достовірна інформація, яку забезпечує внутрішній контроль, є підґрунтям для стратегічного планування, аналізу ефективності політик, розробки інноваційних рішень. Таким чином, контроль трансформується у обов'язковий механізм управлінського вдосконалення.

За результатами проведеного дослідження було встановлено, що чинне вітчизняне нормативно-правове забезпечення в сфері державного внутрішнього фінансового контролю в державному секторі формувалось на основі міжнародних стандартів Міжнародної організації вищих органів

фінансового контролю (INTOSAI) і Міжнародних стандартів професійної практики внутрішнього аудиту, розроблених Інститутом внутрішніх аудиторів (ІА). Гармонізація законодавства, впровадження кращих практик, активна міжнародна співпраця, а також функціонування спеціалізованої національної структури з методологічного супроводу сприятимуть створенню прозорої, підзвітної і результативної системи внутрішнього контролю в органах публічної влади та установах публічного сектору в Україні. Це є фундаментом для сталого розвитку та підвищення довіри громадян до державних інституцій.

Аналіз повноти викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні положення дисертації опубліковано у 6 наукових працях, зокрема: 3 статтях у наукових фахових виданнях України, 1 статті у виданні, що входить до міжнародної наукометричної бази Scopus, 2 тезах доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій. Отже, результати дисертаційного дослідження, що становлять наукову новизну, опубліковані у наукових виданнях та пройшли апробацію на науково-комунікативних заходах.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи, отримані Юрченко А. М., результати виконаного нею дослідження, підкреслюючи їх наукову та практичну цінність, водночас слід вказати на окремі дискусійні положення наукового доробку.

1. У другому розділі дисертації (с. 72-142) «Сучасний стан внутрішнього контролю в органах публічної влади та установах публічного сектору України» доцільно було б більше уваги приділити опису особливостей функціонування внутрішнього контролю в установах публічного сектору. Також у тексті роботи немає визначення поняття “установа публічного сектору”, переліку чи класифікацій таких установ публічного сектору.

2. На с. 166 дисертації авторка наголошує: «Розробка ефективної системи санкцій, що поєднує посилення відповідальності з прозорістю і справедливістю процедур, є ключовим чинником для зміцнення внутрішнього контролю, підвищення дисципліни та забезпечення належного виконання реформ у сфері публічного управління». Проте, авторка не конкретизує, якою має бути згадана система санкцій, які конкретні заходи вона може включати.

3. У підрозділі 3.1. здобувачка відзначає важливість інтеграції новітніх інформаційних технологій, які автоматизують рутинні процеси, підвищують прозорість і доступність даних, а також сприяють оперативному моніторингу і аналізу діяльності органів публічної влади, зазначаючи, що використання сучасних ІТ-рішень створить умови для більш ефективного управління ризиками, своєчасного виявлення порушень та зменшення корупційних загроз. Методологічне значення дисертації посилилося б за умови конкретизації інноваційних цифрових продуктів, що зможуть покращити виконання контрольних функцій у публічному секторі.

4. У підрозділі 3.2. здійснено глибокий компаративний аналіз провідних міжнародних моделей, що використовуються для побудови систем внутрішнього контролю, запропоновані COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) та INTOSAI (International Organization of Supreme Audit Institutions). Обидві моделі мають високий рівень визнання у професійному середовищі та широко застосовуються як у державному, так і в корпоративному секторах. Авторка наголошує на значенні обох моделей для формування гібридних систем внутрішнього контролю в умовах реформування управлінських систем. Проте, змістовний аналіз цих моделей, здійснений у відповідних теоретичних надбудовах New Public Management (для COSO) та Good Governance (для INTOSAI) сприяв би формулюванню більш чітких рекомендацій для розбудови інституцій внутрішнього контролю у публічному секторі сучасної України в умовах прискореної євроінтеграції, що сприяло б розширенню аналізу можливостей для системної перебудови механізмів контролю в державному секторі

відповідно до концепції внутрішнього контролю PIFC (Public Internal Financial Control) з інтегрованим підходом до управління ризиками. А також такий аналіз посприяв би у формулюванні більш чітких пропозицій оцінювання інституційної спроможності органів публічного управління, зокрема у сферах фінансового менеджменту, внутрішнього контролю, стратегічного планування та управління результатами, визначених методологією SIGMA (Support for Improvement in Governance and Management) - спільної ініціативи Європейського Союзу та Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), у якій поставлено наголос на функціональній відповідальності.

Разом з тим, висловлені зауваження є рекомендаційними і не знижують теоретико-методологічного рівня представленої дисертаційної роботи.

Загальний висновок та оцінка дисертації

Дисертаційне дослідження Юрченко Алли Миколаївни на тему «Розбудова систем внутрішнього контролю в органах публічної влади та установах публічного сектору» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, містить положення наукової новизни, має теоретичне та практичне значення та відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Апробація результатів наукового дослідження проведена належним чином і є цілком достатньою. Структура дисертації узгоджується з обраною темою, підкреслюючи її актуальність і міждисциплінарний характер. Ґрунтовний аналіз роботи свідчить, що авторка повністю вирішила поставлені завдання.

Викладене вище дозволяє зробити висновок про те, що дисертаційна робота на тему «Розбудова систем внутрішнього контролю в органах публічної влади та установах публічного сектору» відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу

вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня 2019 року № 759), а її авторка – Юрченко Алла Миколаївна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

Кандидат економічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник
науково-дослідного відділу
цивільного захисту науково-дослідного
центру цивільного захисту
Інституту наукових досліджень
з цивільного захисту НУЦЗ України

Ю. Кравченко

Юлія КРАВЧЕНКО

Підпис офіційного опонента засвідчую

Начальник Інституту
наукових досліджень
з цивільного захисту НУЦЗ України

Роман ПОНОМАРЕНКО